

Den krympande vildmarken

Det skulle inte förväna mig om fler stockholm-are än nairobi-sett ett lejon eller en elefant i verkligheten, hävdar Svante Folin.

Som möjligen har framgått av tidigare artiklar, var min resistens mot förnyad Afrika-frossa ringa. Efter sex veckor i asfaltens ter sig intrycken från djurens karneval överklaga men ändå egen-domligt distinkta.

Afrika 4 (slut)

Jag har bara tillbringat några futtiga procent av mitt liv i Afrika men mina bästa bushminnen skimrar fortfarande mot en bakgrund av en minneslös vardagstid.

När jag talar om Afrika menar jag förstas "mitt Afrika", snabbt krympande vildmarksöar i en stigande människocean. En vildmark utmärks av frånvaron av tecken på mänsklig verksamhet och att människan själv bara passerar den som en tillfällig och modest besökare.

TV-bilderna av den svarta kontinenten sönderfaller i två delar: den politiska – massmord, barn med uppsvällda magar och flugtäckta ögon – och naturprogrammets zoologiska delirium, där årslånga film-mödror klippts ihop till melodramatiska 45-minuters-snuttar.

Afrika utan vilddjur

Verkligheten är annorlunda – 90 procent av kontinentens djur har eliminerats under 1900-talet och i mer än 90 procent av Afrika finns det inga vilda djur alls och åter 90 procent av alla afrikaner har aldrig sett ett vilt djur.

Det skulle inte förväna mig om fler stockholm-are än nairobi-sett ett lejon eller en elefant *au naturel*. Demografin talar sitt obönhörliga språk – 1950 fanns det 225 miljoner afrikaner och idag finns det drygt 800 miljoner; om 20 år förväntas kontinenten härbärga 1 600 miljoner. Ingenstans utom i Sydafrika ökar livsmedelsproduktionen ens tillnärmelsevis i takt med befolkningstillväxten.

Afrikanska stater är inte precis mönstreparatorer och de bulnande massornas framtidssutsikter är inte glänsande. Man kan inte förvänta sig att de skall intressera sig för djurens skönhet; de är i själva verket inte intresserade av djur alls utom i form av åtrått protein. SwahiliorDET "nyama" betyder djur såväl som kött. I en befolkningsexploderande värld är vilda djur direkta konkurrenter om begränsade resurser. För en afrikansk bonde är en levande elefant ett dödligt hot mot grödan, under det att en död elefant är lika med ett väldigt fullt skafferier med eventuell elfenbensbonus.

Den intellektuella, politiska, eliten gillar inte heller bushen och det vilda, som ger obehagliga associationer till nyligen passerad primitivitet. De betraktar safarientusiaster, vilka lägger ut en förmögenhet för att under strapatsrika former beglo vilt, med en blandning av indignation och roat förakt – har ni inget bättre att göra? Afrikanska diktorer kan påminna om Göring när det gäller uniformer och sådant – de anordnar

dock aldrig jaktorgier.

Djurens enda chans att existera ytterligare en tid är genom att dra in hårdvaluta.

Endast om levande djur är mer profitabla än döda, kommer de att tolereras. I princip skulle man behöva sätta en prislapp på varje djur med specificerat trofövärd, fotomodellarvode och så vidare.

Även med blomstrande safariturism, miljonärsjakt etc klarar få afrikanska stater själva att upprätthålla, sköta och skydda de hundratals nationalparker och reservat som formellt existerar.

Uteblivna löner, tjuvjakt, korruption, likgiltighet och avsides belägenhet gör att många av dessa viltparadis förvandlas till försummade slaktplatser. Det hjälper inte afrikanerna att de är zoologiska miljardärer, när de inte har råd att köpa bensin till viltvårdarnas jeepar.

Om världens stöd krävs

Serengetis räddare, Bernard Grzimek, skrev på 60-talet en bok med titeln *Noshörningar tillhör alla människor*.

Nu finns det som bekant nästan inga kvar, men den logiska tanken var att alla människor i sin tur hade ett visst ansvar, till exempel ekonomiskt, för att noshörningar skulle kunna existera.

Av alla djur är elefanten sinnebilden för den afrikanska faunans storhet och misär.

Om Afrikas pleistocena djurpanorama representerar en unik, oersättlig och snabbt försvinnande estetisk resurs väl jämförbar med alla världens konstmuseer, borde världssamfundet ingripa med bland annat kraftig ekonomisk assistans.

Om Frankrike av någon anledning satt med armarna i kors medan horder av pälssängar knaprade i sig Bayeux-tapeten, skulle det sannolikt väcka internationellt anskri, under det att den afrikanska djurgobe-längen kan slitras utan nämnvärt pip.

Överflödande artrikedom

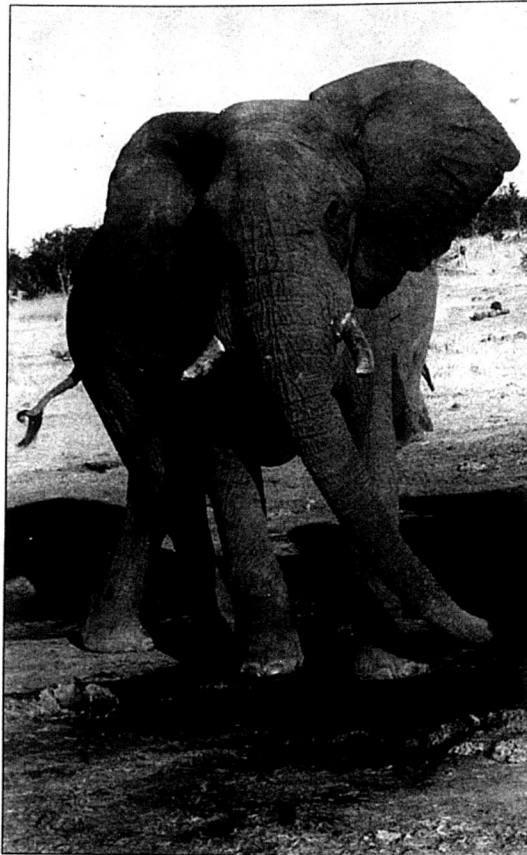
Det mest fantastiska med en god safari är känslan av naturens obegränsade överflöd.

Den väldiga mängden och mångfalden av djur, talrika och blommar på en midsommaräng, som rör sig utan brådska och som är fullkomligt integrerade i sin miljö.

Utän dem skulle landskapet finnas kvar och vara mer eller mindre attraktivt men det skulle vara livslöst. Vi är så vana vid djurfattiga landskap, att vi inte förminner bristen förrän vi drabbas av Afrika.

Av alla djur är elefanten sinnebilden för den afrikanska faunans storhet och misär. Det finns teoretiska biologer som menar att alla organismer är lika perfekta och intressanta. Darwin var tvungen att ha en lapp över skrivbordet med tydelsen: "Skriv aldrig högre och lägre!". Men han var tvungen att ha en lapp.

Antagligen är Afrikas intressan-

På väg att dö ut? Om Frankrike av någon anledning satt med armarna i kors medan horder av pälssängar knaprade i sig Bayeux-tapeten, skulle det sannolikt väcka internationellt anskri, under det att den afrikanska djurgobe-längen kan slitras utan nämnvärt pip, skriver artikelförfattaren.

taste däggdjur kalrätten (den sabeltandade penis) som leverer som sociala insekter, men själv blir jag, trots massiv marinering i självskingteori, betydligt mer gripen av det oväntade mötet med en elefant under en parapyakacia än vid åsynen av en kalrätta på ett dissektionsbord.

Elefanter är väldigt stora, uppenbarligen för stora för vår klaustrofobiskt krympande värld.

De borde vara djurskyddets självklara symbol i stället för den enfaldiga pandan och valen som lever i ett annat element, båda fullkomligt ofarliga för människan.

Där de finns passerar 20 procent av den totala vegetationen genom deras tarmar.

Elefanter däremot är riktigt besvärliga – de äter kopjöst, 200 till 300 kilo vegetation per dag och skiter i paritet därmed, 140 till 260 kilo per dygn, varav framgår att de är ursula energiomvandlare – kort sagt slösaktiga.

Där de finns passerar 20 procent av den totala vegetationen genom deras tarmar, vilket bland annat är en förutsättning för att många frön skall kunna gro. Tillsammans med regnet, solen, elden och människan

har de utformat kontinentens ekologi. Elefanter är ytterst intelligenta, emotionella, tillgivna, argisinta, vimsiga, absurda och helt underbara. De går inte att stänga in till rimlig kostnad och deras obändiga frihet var temat för Romain Garys lysande elefantmetafysiska roman *Himlens rötter*.

Morels korståg

Hjälten Morel, som bibehållit sitt och sina kamraters förstånd i ett nazistiskt koncentrationsläger genom att tänka på väldiga elefanthjortar som böljar fram över Afrikas gröna slätter, upptäcker efter kriget att elefanterna håller på att utrotas och startar ett privat korståg mot elefantjägarna.

I ett utrop till världspresen skriver Morel följande tankvärda passage: "Det är omöjligt att vid den plötsliga åsynen av de stora hjordarna på vandring över Afrikas vidder icke genast avlägga ett heligt löfte att göra allt för att bland oss vidmakthålla närvaron av denna naturens härlighet vid vars åsyn varje människa värdig detta namn lockas till ett leende av jubel!" – ett ovanligt bra credo.

När mecenaten och jag med stor saknad startar den långa hemresan, går ombord på planet på Vic Falls flygplats, ser vi en stor elefanthan- ne på andra sidan landningsbanan – ett gott omen!

SVANTE FOLIN

Det heter drink, inte fördrink

Önskas något att dricka före maten? Så ska frågan ställas på en svensk restaurang. Lagen tillåter nämligen inte aktiv försäljning av alkoholhaltiga drycker. Kanske ett glas juice eller en Ramlösa? Glasen kan tolka frågan på olika sätt.

Matkultur

Internationellt heter de *apéritif*, *cocktail* eller *aperitivo* men inte gärna drink. I Sverige har en del för ovana att säga "fördrink" – varför det? Fransmännen säger lite slarvigt *un apéro* även i finare sammanhang.

En *apéritif* bör vara vederkviskande och ge apit i väntan på måltiden. Till *apéritif*en serveras med fördel en apitretare i form av en liten munsbit – på franska *amuse-bouche* (alltså inte "munsbit"). Denna munsbit som ska kittla gommen. Gott är till exempel lite löjrom, små pajbitar eller råa grönsaker med lätt dipsås. Men inte jordnötter!

Ett litet glas sval, torr champagne är en idealisk *apéritif*. Visst finns det även andra bra mousserande viner, men champagne betyder fest. Ute i världen anses rosé-champagne vara extra fin – så ta inte illa upp om den utländske värden beställer rosa bubbler före maten. Det betyder inte möhippa eller dålig smak – tvärtom!

Det är alltid korrekt att bjuda på champagne till hela sällskapet istället för att vänta på att var och en, på det tidsödande amerikanska sättet, ska beställa sin favoritcocktail. Kolsyran i champagne lär trycka ut alkoholen snabbt i blodbanorna och öka såväl apit som livsglädje.

Kolsyran i champagne lär trycka ut alkoholen snabbt i blodbanorna.

Många restauranger säljer bra champagne glasvis till en rimlig kostnad. Ofta blir det billigare att ta ett glas "bubbel" än en Dry Martini och det är definitivt bättre för smaklökarna. Dry Martini, whisky och Gin Tonic är fortfarande populära *apéritif*er, men de trubbar av smaksinnet.

Vill man variera sig är Kir Royal ett alternativ. Lite svart vinbärslikör, Crème de Cassis, i botten på ett champagneglas som sedan fylls upp med det ädla bubblande vinet.

Sherry, torr vermouth eller ett glas vitt vin är andra lätta *apéritif*er som kan rekommenderas om man vill vara i god form inför en god middag.